

Krzysztof Kmiecik
Akademia Wychowania Fizycznego
im. J. Kukuczki w Katowicach
Promotor: dr hab. Henryk Król, prof. AWF

Katowice, 14.10.2020

dr hab. inż. Adam Czaplicki, prof. AWF
Akademia Wychowania Fizycznego w Warszawie
Wydział Wychowania Fizycznego i Zdrowia
w Białej Podlaskiej

Odpowiedź na recenzję pracy doktorskiej

Szanowny Panie Profesorze,

Odpowiadając na krytyczne ale często trafne spostrzeżenia i uwagi, wobec dużej ich ilości, zachowam w zasadzie kolejność w jakiej zostały przedstawione w recenzji. Na początek chciałbym serdecznie podziękować Szanownemu Panu Recenzentowi za przedstawienie skrupulatnej recenzji, myślę, że pozwoli mi to znacznie lepiej przygotować monografię.

Ocena formalna

Na początek odniosę się do słusznych uwag Szanownego Recenzenta, dotyczących słabej polszczyzny. Zdecydowana większość cytowanych w dysertacji prac była w językach obcych (głównie angielskim i niemieckim). Wolne tłumaczenie na język polski, jak wykazał Pan Recenzent, było dla mnie nie lada wyzwaniem. Tym mogę jedynie usprawiedliwić swoją nieporadność. W pracy nie powinny w ogóle pojawić się błędy ortograficzne, jednak chcę zauważyć, że te które wystąpiły, dotyczyły jedynie łączenia wyrazów (podfaza, półprzysiad). Związane to było ze występowaniem spacji, co w obecnych czasach należałoby traktować raczej jako błąd techniczny. W wielu miejscach pracy wyrazy te napisałem bowiem prawidłowo. Raz jedynie błędnie zapisałem angielski wyraz *descend*, prawidłowo powinno być „t” na końcu. Jednak kilkanaście razy napisałem poprawnie, można zatem powiedzieć, że to też był błąd techniczny.

Kolejny zarzut Recenzenta dotyczył częstego używania w nawiasach wyrazów bliskoznacznych lub synonimów. Uważam, że można było tak czynić, gdyż w dalszej części dysertacji stosuje je wymiennie. Przykładowo piszę: działanie, praca lub skurcz ekscentryczny, gdyż takich określeń używają różni autorzy w swoich pracach naukowych.

Użycie w pracy angielskich wyrazów/terminów również często wynikało z trudności jakie miałem z ich tłumaczeniem na język polski. Ponadto, pewne angielskie określenia/zwroty, użyte w dysertacji, są tak często stosowane w literaturze przedmiotu, że nie pozostawiają dwuznaczności. Z tego też powodu, wobec różnych polskich określeń w odniesieniu do głównych faz ruchu, postanowiłem przyjąć w pracy angielskie nazwy *descent* i *ascent*. Polska nazwa drugiej fazy przysiadu, tj. wstawanie, wznoszenie czy faza koncentryczna wydawała się bądź zbyt pospolita (wstawanie) lub nadmiernie „naukowa” (faza koncentryczna). W literaturze anglojęzycznej fazy *descent* i *ascent* używa się również do podziału innych czynności ruchowych, np. wyciskania sztangi, są zatem określeniami uniwersalnymi. Obecnie coraz częściej, w celu lepszej komunikacji międzyludzkiej, sięga się do określeń w języku angielskim, nie tylko w mowie potocznej ale także w wypowiedziach specjalistów. Chciałem też uniknąć swego rodzaju neologizmów – czyli tworzenia własnej terminologii. Dlatego w niektórych miejscach pracy, gdzie było to możliwe, pozwoliłem sobie na pozostawienie określeń w języku angielskim. Terminy te, dla osób zajmujących się określonym zagadnieniem, moim skromnym zdaniem, nie powinny stanowić problemu ze zrozumieniem treści zawartej w pracy.

Ocena merytoryczna

Zdanie na stronie 33 – „*Wyznaczają one relacje pomiędzy zmiennymi wejściowymi a kategoriami wyników, oparte o system nieliniowych wag między nimi.*” – jest moim własnym tłumaczeniem z artykułu Leesa (2002). W oryginale jest tak: „*Artificial neural networks have been used for some time to classify objects (including movement types) based on a range of input data, which could be biomechanical data and output categories. They draw relationships between the input variables and output categories based on a system of non-linear weightings between the input variables and output categories.*” (Lees, 2002; s. 821). Być może słaba znajomość języka angielskiego jest powodem niezrozumienia tego tekstu. Należało raczej w dysertacji przedstawić to stwierdzenie jako cytaty z artykułu Leesa.

W odniesieniu do zwrotu użytego na stronie 40, w którym piszę, że „...*rozwój innych modeli jest jeszcze w powijakach...*”, miałem na uwadze **modele konkretnych czynności ruchowych**. Hatze stwierdził, że „...wykorzystanie jego **modelu skoku w dal** pozwoliło na poprawę wyniku konkretnego zawodnika o 0,5 m. Nie wiadomo jedynie, czy zawodnik poprawił wynik np. z 6,0 m na 6,5 m, czy też z 7,0 m na 7,5 m. Jego model wymaga jednak użycia, jak wspomina Recenzent, 242 danych antropometrycznych. Nie neguję zatem tego, że aktualnie dysponujemy wieloma pakietami do symulacji numerycznych w biomechanice, a wśród nich są powszechnie znane, tj. AnyBody, OpenSim, MSC Adams czy Visual 3D. Jednak o modelu wdrażanym do analizy techniki ruchu, na podstawie którego można poprawić wynik czynności sportowej (skoczyć dalej) pisał jedynie Hatze.

W odniesieniu do pytania o wyjaśnienie określeń 1RM (ang. *one repetition maximum*), 3RM czy 6RM uważam, że największy ciężar można podnieść tylko jeden raz (1RM), a zatem 3RM oznacza uniesienie sztangi maksymalnie trzy razy w serii powtórzeń, zaś 6RM największą sześć razy w serii.

Przypis 12 na stronie 72 należałoby poprawić, źle przetłumaczyłem zdanie z artykułu Israetela i wsp. (2010). Prawidłowo powinno być: „*Calkowitą pracę (siła × przemieszczenie) obliczono dla 2 warunków (z elastycznymi taśmami i bez nich), aby upewnić się, że oba warunki były równoważne.*”

Podrozdział „Problem badawczy” wprowadzono, gdyż z olbrzymiej ilości informacji o przysiadach, zawartych w rozdziale pierwszym, należało, w moim przekonaniu, raz jeszcze w skróty i uporządkowany sposób przedstawić zagadnienie poddane badaniom, aby na tym tle przedstawić problem badawczy. Korzystając z klasycznych prac naukowych, przypomniano znaczenie tej czynności ruchowej we wszechstronnym rozwoju człowieka. Przedstawiono szereg nie cytowanych wcześniej w pracy ważnych artykułów (Fry i wsp., 2003; Santer i Hame, 2006; Bryanton i wsp., 2012; Clark i Lucett, 2013; Contrerasi i wsp., 2016; Marchetti i wsp., 2016; Yavuz i Erdag, 2017), co ostatecznie prowadziło do określenia celu pracy i sformułowania pytań badawczych. Teraz uważam, że może należało, jak sugeruje Szanowny Pan Recenzent, z tego zrezygnować, jedynie wyraźniej wyartykułować pewne treści w pierwszym rozdziale.

Chyba popełniłem błąd stosując nieparametryczny test Wilcoxon'a do porównań wszystkich danych. Co prawda porównywano tylko dwie grupy parametrów zależnych, jednak przy czterech różnych obciążeniach. Być może w takiej sytuacji zasadne byłoby zastosowanie np. testu Friedmana jako nieparametrycznego odpowiednika klasycznej (parametrycznej) Anovy. W przyszłości przygotowując artykuł lub monografię trzeba będzie to poprawić.

Uwagi szczegółowe

Zdecydowana większość szczegółowych uwag jest, jak wspomniałem już wcześniej, wynikiem nieudolnego tłumaczenia określonych zdań/akapitów z języka obcego na polski. Dotyczy to m.in. kilkudziesięciu zwrotów zawartych przykładowo na stronach: 6,10,16, 19, 22, 29, 30, 31, 35, 38, 39, 40, 43, 45,47, 49, 50, 51, 53, 56, 62, 69, 71,74 i 76. Jest mi z tego powodu niezmiernie przykro, nie potrafię inaczej tego wytłumaczyć. Pragnę jednak zapewnić, że naprawdę wielokrotnie pracę czytałem, usuwając przy tym niewłaściwe sformułowania. Wszystkie nieprawidłowe określenia, wychwycone przez Szanownego Recenzenta, będą w przygotowywanej monografii poprawione. Kilkanaście takich przygotowanych poprawek przedstawię teraz.

29¹³ – zwroty: „...w tych naukowych dochodzeniach...”, 29₈ – „...badanie te mogły mieć stronicze zainteresowanie...”, 30₈ – „...ważną kwestią jest ich znaczenie względem siebie”, 31² – „Ogólna interpretacja tego odkrycia”, 31⁷ – „...wartości znaczących zmiennych spadają kaskadowo na pięciu poziomach deterministycznej hierarchii” to przykłady złego tłumaczenia z języka angielskiego. Oczywiście nie powinno to mieć miejsca, o wiele lepiej brzmi np. „Ogólna interpretacja tych zależności”

35¹⁸ – podobnie zdanie „Chociaż większość aplikacji w literaturze czynności ruchowych dotyczy...” powinno brzmieć np. „Chociaż większość aplikacji **proponowanych** w literaturze czynności ruchowych dotyczy...”

38¹¹ – zgadzam się, że w zwrotach „...analiza jakościowa jest silnie zakorzeniona w sposób uporządkowany i interdyscyplinarny...” oraz 38⁶ – „...Analizy te mogą jedynie interpretować...” styl jest niepoprawny. Poprzez analizę jakościową lub ilościową można jedynie dokonać interpretacji charakterystyk techniki ruchu demonstrowanych przez wykonawców

40³ – w miejsce „Chociaż procesy te są niezbędne do odgrywania roli nauczyciela i trenera czynności ruchowych...” powinno być „Chociaż działania te są niezbędne dla nauczyciela i trenera czynności sportowych, to biomechanik sportu...”

45¹ – w miejsce „...zachowują się paradoksalnie...” może powinno być „...działają „paradoksalnie”...”. O działaniu paradoksalnym mięśni pisze m.in. Doński (1963, *Biomechanika ćwiczeń fizycznych*, s. 52) – „Niektóre mięśnie wielostawowe w szczególnych warunkach przejawiają tak zwane paradoksalne działanie, powodując ruch w kierunku (w stronę – mój przypis) przeciwnym ich normalnej funkcji.”

49¹⁰ – w miejsce „...odkrycie to nie osiągnęło istotności statystycznej” powinno być „...jednak nie okazało się to statystycznie istotne”

50⁷ – w miejsce „...wytwarzają większą aktywność...” ma być „...gdyż wytwarzają jedynie połowę swojej aktywności EMG w porównaniu do tej jaką rozwijają podczas pchania kończynami (ang. leg curl) i martwego ciągu o sztywnych kończynach (ang. stiff legged deadlift). Użyto oryginalnych angielskich nazw aby jednoznacznie określić, o które ćwiczenia (czynności ruchowe chodzi)

50¹⁶ – w miejsce „...przewycięża jego wadę w odniesieniu do długości ramienia siły...” powinno być „...przewycięża niewydolność wynikającą z długości ramienia siły...”

51³ – w miejsce „Segmenty kręgosłupa wykazują zwężający się wygląd” powinno być „Kręgi poszczególnych segmentów kręgosłupa są coraz szersze, zaczynając od góry i schodząc w dół. Zatem trzony kręgowy stają się coraz większe i grubsze patrząc od odcinków szyjnych po lędźwiowe”

53¹⁵ – zwrot „...podnoszenie i przenoszenie ciężkich przedmiotów, mające na celu poprawę życia” należałoby zastąpić takim zdaniem „Do ruchów pochodnych można zaliczyć podnoszenie i przenoszenie ciężkich przedmiotów, ułatwiające właściwe funkcjonowanie układu ruchu lub poprawiające jakość życia”

62¹⁴ jest „Odkrycia te wzmacniają potrzebę prawidłowo wyrównanego kręgosłupa” a powinno być np. „Prawidłowo ustalony kręgosłup, podczas wykonywania przysiadów z obciążeniem eliminuje nadmierne siły, które mogłyby się gromadzić w odcinku lędźwiowym.”

74_{1,3} – jest „...wybuchów mocy... podczas drugiego wybuchu...” a powinno być „Na początku fazy ascent, gwałtowny wzrost mocy powodowały prostowniki stawu kolanowego i biodrowego wraz ze zginaczami podeszwowymi stopy; w trakcie drugiej połowy tej fazy, podczas drugiego wzrostu, mocy dodawały zwłaszcza prostowniki stawu biodrowego.”

76₁₅ – jest „Zawodnicy niewykazujący prawidłowej mechaniki...” a powinno być „Zawodnicy łamiący określone zasady biomechaniczne, korzystając z różnych strategii kompensowania ruchu, mogą utrudniać sobie osiągnięcie dobrych wyników i zwiększać ryzyko urazów związanych z daną czynnością sportową.”

Niestety sporo jest również drobnych błędów:

43₈ – w zdaniu „...mięśnie jest...” oczywiście powinno być „mięśnie są...”

43₁₆ – w zdaniu „Mięsień gastrocnemius wykazuje...” w miejsce „poziomy” powinno być „poziom”

43₁₁ – w miejsce „...wsparcia osobnika...” powinno być „...zapewnia znaczące wsparcie i pomaga w wytwarzaniu mocy podczas wykonywania przysiadu.”

47⁸ – w miejsce „...koniecznie proporcjonalnie...” ma być „...obie nie muszą być proporcjonalne...”

47₁₀ – w miejsce „...używane przez ogromną większość ludzi...” ma być „...stosowane przez większość ćwiczących osób...”

44₈ – w zdaniu „...koślawość kolan zwiększa nacisk na ACV...” ma oczywiście być ACL

51₁₅ – „...ruchy planarne...” należy zamienić na „...ruchy płaskie...”

51₆ – w zwrocie „...ostateczna siła...” należy pozostawić jedynie „...siła...”

57⁸ – jest „Przysiady z własnym ciężarem ciała” powinno być „Przysiady bez obciążenia”

60¹⁵, 68₁₃ – jest „...zintegrowane wartości EMG” powinno być „...scalkowane wartości EMG”

66₁₁ – jest „...jednokierunkowej...” a powinno być „...jednoczynnikowej...”

67¹⁰ – jest symbol „r²” a powinno być „R²”

67₁₅ – jest „...dwukierunkowej...” a powinno być „...dwuczynnikowej...”

69₁₅ – jest „...porównali elektromiograficznie i kinetycznie przysiad...” a powinno być „...porównali przysiad w oparciu o dane elektromiograficzne i kinetyczne...”

107⁶ – jest „...krótki wybuch...”, a powinno być „...krótki gwałtowny wzrost aktywności...”

107¹¹ – jest „...niezarejestrowanego przez nas...”, a powinno być „...niezarejestrowanego przeze mnie...”

115 i w kilku innych miejscach – z pracy należałoby osunąć, stosowany w nawiasie zwykłym w trybie rozkazującym wyraz „patrz”. W artykułach w języku angielskim stosuje się czasami „see” i tym się zasugerowałem

Natomiast w kilku przypadkach użyte określenia uważam za prawidłowe:

11₁₁ – jest dobrze „...odpowiedniego momentu pędu...”

37₇ – użycie terminu „...obszerność ruchu...” jest prawidłowe, nie powinno być „...zakres ruchu...”. W oryginale (Meinel i Schnabel, 1998) jest „Bewegubsumfang”. Zakres ruchu jest różnicą kątów w stawie w dwóch skrajnych położeniach sąsiadujących części ciała. Obszerność ruchu – to dopasowany do potrzeb i celu działania oraz indywidualnych możliwości przestrzenny „zasięg” (amplituda) ruchu (Król i Mynarski, 2005)

39_{9,4} – podobnie właściwe jest „...profile momentu obrotowego...”, jeśli nie to może „...charakterystyki momentu obrotowego...”

77, 94-99 – wydaje mi się, że użycie określeń $F(t)$, $v(t)$ czy $s(t)$ jest powszechnie zrozumiałe i nie wymaga wyjaśnienia.

Kończąc tę skróconą nieco odpowiedź na wszystkie słusznie wyeksponowane uwagi, raz jeszcze chcę bardzo serdecznie podziękować Szanownemu Panu Recenzentowi i zapewniam, że zostaną uwzględnione w przygotowywanej monografii.